

Bogumilski KUNOVSKI ZAPIS oko 1560.g. (Prof.dr Muhamed Hadžijahić) (Kunovo kod Foče)

Historija Bosnjaka I Zastita Od Buduceg Genocida

24. maj 2013. -

Zanimljiva je pojedinost da se još oko 1560-1565. godine, a moguće nešto i kasnije, našao u bosanskoj sredini neki učeni bosanski krstjanin, koji je na molbu novoobraćenih muslimana, nastanjenih u selima koja su ranije sačinjavala metoh (manastirsko imanje) u Kunovu kod Foče, napisao za te dojučerašnje vjernike Bosanske crkve tzv. Kunovski zapis. To je magijski zapis sa citatima iz Novog zavjeta koji su pripadnici Crkve bosanske veoma poštovali, ali i sa dosta apokrifnih elemenata, koji je imao svrhu da zaštiti Kunovski metoh od prirodnih nepogoda (udaraca groma, grada, studeni, zlih vjetrova i sl.). Iz sadržaja zapisa vidi se da su vjernici Crkve bosanske smatrali da je đavo taj koji prouzrokuje sve ljudske nedaće, pa se prijeti đavlama - koji nose imena iz paganske i lokalne tradicije - da se okane da nanose štetu usjevima u selima Kunova. Naziranje da je đavo uzročnik zla odražava dualistični koncept. I prema bogumilskoj Tajnoj knjizi Satana je stvorio grom, kišu, grad i oblake i nad njih poslao svoje slugu - anđele. Također sinodik cara Borila od 1211. godine u tački 44. izriče anatemu i protiv onih koji „Sotonu označavaju kao davaoca kiše i grada“. I katari su pripisivali đavolu odgovornost za oluje, grad, poplave, vatre. Zato i Kunovski zapis, utječući se za spas metoha, ne upućuje molitve Bogu, već se prijeti đavlama. Među đavlama koji se nabrajaju spomenut je i Kozodorac, a u samom Kunovu ima pećina zvana Kozlodolac u kojoj se nalaze ostaci nekih zidnih slikarija. To bi moglo biti pećinsko kulno mjesto, kakvih se, izgleda, još nalazi ponegdje u Bosni; poznato je da su i francuski katari u pećinama, također sa slikarijama, održavali svoje kultne sastanke. Kunovski zapis pisan je bosančicom, dijelom i na latinskom jeziku (riječ je o priči o Abgaru, koja je i inače bila popularna u bogumila, pa je u južnoslavenskim zemljama prešla u pravoslavnu i u katoličku književnu tradiciju). Zapis je bio smješten u stablo jednog bora koji je imao dominantan položaj nad imanjima kunovskih težaka. Pronađen je, zatran dublje u zemlju, godine 1905. U Kunovu su se još nakon turskog zauzeća Bosne nalazile „krstjanske zemlje“, što indicira da je tu bio jedan od patarenskih centara. U turskom defteru od 1477/1478. spomenut je u Kunovu gost Cvjetko. Okolnost da je stoljeće nakon turskog osvojenja sastavljen na autentičan način jedan komplikovan bogumilski tekst, svjedoči da se Crkva bosanska duže održala u Bosni i nakon 1463, iako su joj zadati strahoviti udarci još potkraj bosanske državne samostalnosti. Kunovski zapis je dragocjeno svjedočanstvo bogumilsko-muslimanske simbioze. U zapisu je poimence navedeno 29 muslimanskih imena kunovskih domaćina, čija je imanja zapis trebao zaštititi. Kunovski težaci, imenom Hasan, Pajazit, Durmiš, Mustapa, Daut, Perhat, Jagub, Jaho, Kasom i dr., očito vjerujući u djelotvornost zapisa koje su pravili kao bogumili, obratili su se nekom svom bivšem duhovnom pastiru da im napravi taj zapis. Bio je to učen duhovni pastir. On je vjerojatno tekst napisao po već ustaljenim formulama, ali je znao toliko latinski, da je u tekst dodao formulu (na latinskom): „u čast Boga i za oslobođenje domovine“ eksklamirajući tako želju za oslobođenjem Bosne od turske vlasti. Kunovski zapis spada u red široko praktikovanih tzv. dvostrukih zapisa. O njima govori turski anonimus u spisu iz 1585. godine. Opisujući bosanske obraćenike na Islam, koje naziva poturi, anonimus, među ostalim, tvrdi da nose dvostruke zapise, jedne od popa, a druge od hodže. Ovaj zapis predstavlja jedan segment koji podsjeća na rastrojstvo u kome se našla Crkva bosanska. Progon posljednje dvojice bosanskih kraljeva predstavljao je početak kraja, a onda je turskim osvojenjem došlo do egzodusa bogumila iz Bosne, pa do pribjegavanja kršćanskom pravovjerju (katolicizacijom, odnosno primanjem pravoslavlja). Međutim, najveći dio vjernika Crkve bosanske, uključujući gro onih koji su u jesen 1459. nasilno pokatoličeni, prešli su na islam. Samo izuzetno, u pojedinim porodicama, pojedinci su ostali kroz generaciju-dvije postojani u staroj religiji.